

“Ἔγώ εἰμι
ἡ ὁδὸς
καὶ ἡ ἀλήθεια
καὶ ἡ ζωή,,
(Ἰωάν. 18' 6)

ZQH

ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἰδρυτής: Ἀρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ † 1929

“Τὰ ρήματα,
ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν,
πνεῦμά ἐστι
καὶ ζωὴ ἐστι,,
(Ἰωάν. 5' 63)

Ἔτος 109ον | Ὀκτώβριος 2019 | 4338

«ΘΑΡΣΕΙΤΕ»

Μία συντροφιά ψαράδων ἀκούει δίπλα στὸ κῦμα, ὀδονγίες πρὸς «ναυτιλομένους». Ἡ διαφορὰ μὲ τὴν πραγματικότητα ποὺ ἔχουμε συνηθίσει, εἶναι ὅτι ἐνῶ ἡ πλειοψηφία ἀπ' αὐτοὺς ψάρευε ψάρια, τώρα ὅλοι, οἱ πρῶν ψαράδες ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπόλοιποι κλήθηκαν γιὰ νὰ «ψαρεύουν», νὰ ἀλιεύουν ἀνθρώπους.

Ὁ Κυβερνήτης τοῦ κόσμου προετοιμάζει τοὺς μαθητὲς Του καὶ ἀποστόλους, καὶ κατὰ συνεκδοχὴ τοὺς πιστοὺς κάθε ἐποχῆς γιὰ τὶς φουρτοῦνες καὶ τὶς θύελλες ποὺ πρόκειται νὰ συναντήσουν. Δὲν ὠραιοποιεῖ οὔτε συσκοτίζει. Τοὺς λέει **«ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχπε· ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον»** (Ἰω. 16,33). Οἱ μαθητὲς λίγο καιρὸ πρὶν τὸ πάθος, πρέπει νὰ ἐξοικειωθοῦν μὲ τὴν πραγματικότητα καὶ νὰ προετοιμαστοῦν γιὰ ὅ,τι πρόκειται νὰ ἐπακολουθήσει.

Οἱ θλίψεις γιὰ τὸν πιστὸ χριστιανὸ ἀνὰ τοὺς αἰῶνες, προέρχονται ἀπὸ τὴ σάρκα, ἀπὸ τὸν κόσμον, ἀπὸ τὸν Διάβολο καὶ ἀπὸ τὸν θάνατο. Στὴν ἱστορικὴ πορεία τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ πιστὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ μὲ κάθε ιδιότητα (ἀπόστολοι, ἐπίσκοποι, κληρικοί, μοναχοί/ές, πιστοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μικρὰ παιδιὰ) ἔζησαν μὲ τὴν θλίψη **«ἐν τῷ κόσμῳ»**. Οἱ θλίψεις γιὰ τοὺς πιστοὺς μνημονεύονται ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ «νόμου» μὲ τὸν προφητὰνακτα Δαβὶδ νὰ τονίζει ὅτι **«πολλὰ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων, καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ρύσεται αὐτοὺς ὁ Κύριος»** (Ψλ. 33,20). Καὶ σὲ ἄλλο ψαλμὸ ἐξομολογεῖται λέγοντας **«ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς με»** (Ψλ. 4,2). Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀπαντᾷ καὶ καθοδηγεῖ στὴν κατανόηση τοῦ **«ἐν θλίψει πλατυσμοῦ»**. Γράφει: *«σὺ τοίνυν, ἀγαπητέ, ἐν θλίψει γινόμενος, μὴ ἀπογίνωσκε, μηδὲ ράθυμος γίνου, ἀλλὰ τότε μάλιστα διανόστηθι· ἐπειδὴ καὶ τότε καθαρώτεροι αἱ εὐχαί, καὶ πλείων ἡ εὐνοια ἢ παρὰ τοῦ Θεοῦ»* (in psalmos, P.G., 55,339).

Ἡ βίωση τῶν θλίψεων, ἦταν μαρτυρικὴ, ἄλλες φορὲς μὲ τὸ μαρτύριο τοῦ αἵματος (ἐκατομμύρια μάρτυρες) καὶ ἄλλες μὲ τὸ μαρτύριο τῆς συνειδήσεως. Αὐτὰ γνωρίζοντας ὁ Κύριος, δίνει τὴν μοναδικὴ ἐντολὴ ποὺ ὅσοι τὴν τήρησαν, ἄντεξαν τὰ κάθε λογῆς μαρτύρια καὶ δὲν ὑποχώρησαν, οὔτε κατέστειλαν τὴν σημαία τοῦ χριστιανικοῦ ἀγῶνα. Θαρσεῖτε, ἔδωσε ἐντολὴ ὁ Κύριος. Νὰ ἔχετε θάρρος. Ὅχι μὲ εὐκολόγια καὶ παρηγορητικὰ λόγια, ἀλλὰ βασισμένα στὴν πράξη, στὴν ἀλήθεια, γιὰτὶ **«ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον»**.

Ἡ νίκη τοῦ Χριστοῦ, ἦταν νίκη γιὰ μᾶς. Ὁ ἴδιος εἶναι ἀνεκδέχης. Γι' αὐτὸ κάθε χριστιανός, κάθε ἐποχῆς, σὲ κάθε σημεῖο τῆς γῆς, τὴν προστακτικὴν **«θαρσεῖτε»**, πρέπει νὰ τὴν ἔχει ὡς ἐντολὴ μοναδικῆς συμπεριφορᾶς καὶ στάσεως μέσα στὸν κόσμον.

Θαρσεῖτε θὰ πεῖ, λάβετε δύναμιν ἀπὸ τὸν μόνο δυνατὸ. Θαρσεῖτε θὰ πεῖ **«πάψτε νὰ φοβᾶστε γιὰτὶ σᾶς ἔχω δώσει ὅλα τὰ ἀντίδοτα καὶ τὰ ἀντισώματα γιὰ τὸν φόβο»**. Καὶ αὐτὰ δὲν εἶναι ἄλλα ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὴν προσευχὴ. Ἡ ἰσχὺς ποὺ δίνει στὸν πιστὸ ἡ Θεῖα Κοινωνία, ὅταν τὸν κάνει «σύσσωμο» καὶ «σύναιμο» μὲ τὸν Χριστό, εἶναι τέτοια ποὺ μπορεῖ νὰ καταβάλει τὸν κόσμον, τὴν ἁμαρτία, τὸν πόνο καὶ τὸν θάνατο. Θαρσεῖτε σημαίνει **«μὴ φοβᾶστε γιὰτὶ ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ μαζί σας»**. Γιατὶ ὅπως ψάλλουμε καὶ στὸ κοντάκι τῆς Ἀναλήψεως **«ἐγὼ εἶμι μεθ' ὑμῶν καὶ οὐδεὶς καθ' ὑμῶν»**. Θαρσεῖτε λέγει ὁ Κύριος, ποὺ σημαίνει **«πάψτε νὰ εἴστε δειλοὶ γιὰτὶ σᾶς ἔχω δώσει δύναμιν ποὺ δὲν φαντάζεστε»**. Ὁ Δαβὶδ διατράνωνε τὴν πεποίθησιν τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ὅτι **«Κύριος ἰσχὺν τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει»** (Ψλ. 28,11). Ἄν αὐτὸ συνέβαινε στὸν Ἰσραὴλ τοῦ Νόμου, τί ἰσχὺ καὶ τί ρώμη πνευματικὴ ἔχουμε οἱ πιστοί, ὁ λαὸς τῆς Χάριτος **«ὑπὲρ οὗ Χριστοῦ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη»** νικώντας τὸν θάνατο; Θαρσεῖτε θὰ πεῖ, **«ἀποκτῆστε πνεῦμα νικητῆ»**. Ὁ Κύριος μὲ τὸ βάπτισμα μᾶς ἔδωσε τὴ δυνατότητα τῆς συμμετοχῆς στὸ Βασιλικὸ Του ἀξίωμα. Ὅποιος πιστεύει ἔχει τὸ ὄπλο τῆς νίκης, γιὰτὶ αὐτὴ **«ἐστὶν ἡ νίκη ἢ νικήσασα τὸν κόσμον, ἢ πίστις ἡμῶν»** (Α' Ἰω. 5,4).

Ὁ Κύριος τὴν ἐντολὴν **«θαρσεῖτε»** τὴν ἀπευθύνει στοὺς πιστοὺς κάθε ἐποχῆς. Ὁ πιστὸς καλεῖται νὰ ξεπερνᾷ τὸν φόβο του καὶ τὴ θλίψη ποὺ βρίσκει μπροστὰ του καὶ γύρω του, δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπει νὰ τὸν καταβάλουν οἱ συνθῆκες καὶ ὁ φόβος ποὺ ἐκπέμπουν οἱ κάθε λογῆς τρομολάγνοι τῆς ἐποχῆς μας, δὲν πρέπει νὰ ὀπισθοχωρεῖ στὴν πλημμυρίδα τοῦ κακοῦ καὶ νὰ κάμπτεται ἀπὸ τὴν πίεσιν τῶν θλίψεων. Ὁ χριστιανὸς δὲν εἶναι ὁ φοβισμένος περιθωριακός, ἀλλὰ ὁ θαρραλέος μαχητὴς τῆς ἀλήθειας. Δίνει μάχες πνευματικῆς, ἀτενίζοντας τὸν Σωτῆρα καὶ Λυτρωτῆ, τὸν νικητῆ καὶ θριαμβευτῆ πάνω στὸ κακὸ καὶ αὐτὴ τὴ λύση ἔχει νὰ προτείνει σὲ ὅλους ὡς μοναδικὴ λύση στὰ ἀδιέξοδα τοῦ κόσμου. Πίστη, θάρρος γιὰ ἀγῶνα, γιὰτὶ ὁ Κύριος **«νενίκηκε τὸν κόσμον»**.

Θαρσεῖτε θὰ πεῖ, λάβετε δύναμιν ἀπὸ τὸν μόνο δυνατὸ. Θαρσεῖτε θὰ πεῖ «πάψτε νὰ φοβᾶστε γιὰτὶ σᾶς ἔχω δώσει ὅλα τὰ ἀντίδοτα καὶ τὰ ἀντισώματα γιὰ τὸν φόβο». Καὶ αὐτὰ δὲν εἶναι ἄλλα ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὴν προσευχὴ.

Ἀπὸ δήμιος μάρτυρας

Ἡ σκηνὴ σ' ἓνα ἀπὸ τὰ στρατόπεδα τῆς φρίκης ποὺ ἔζησε ἡ ἀνθρωπότητα τὸν περασμένο αἰώνα. Οἱ φύλακες ἀγριεμένοι σέρνουν κυριολεκτικὰ ἓνα καινούργιο φυλακισμένο. Βίαια τὸν ὀδηγοῦν σ' ἓνα κελί. Ἐκεῖ βρίσκονται μόνο Χριστιανοί. Θέαμα φρικτό. Ἐνας ἀξιολύπτος ἄνθρωπος, κουρεμένος, τλαιπωρημένος, φοβερὰ βασανισμένος.

Ποιὸς ἦταν; Ποιὸ τὸ ἔγκλημά του; Γιατί τὸν ἔφερναν ἐκεῖ; Κανένας δὲν ἤξερε καὶ κανένας δὲν μποροῦσε νὰ φαντασθεῖ. Ἐτσι ὅπως τὸν εἶχαν καταντήσει, στὴν ἀρχή, κανένας δὲν τὸν κατάλαβε. Μὰ σὲ λίγο, ποιά ἔκπληξη! Κάποιος τὸν ἀναγνώρισε. Δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσει τὸν θαυμασμό του καὶ φώναξε δυνατά: Μὰ αὐτὸς εἶναι ὁ ἀξιωματικὸς Χ.

Ὁ ἀξιωματικὸς Χ! Ὁ πιὸ τρομερὸς βασανιστὴς στὸν τόπο τῶν βασανιστηρίων; Ὁ ἀδίσταχτος δήμιος τῶν Χριστιανῶν, ἀνάμεσα στοὺς Χριστιανούς; Ὁ λύκος ἀνάμεσα στὰ πρόβατα; Αὐτὸς ποὺ στοίβαζε τοὺς ἀνθρώπους σὰν κοπάδι στὸ στρατόπεδο, τώρα καὶ ὁ ἴδιος ἓνα ἀπὸ τὰ θύματα; Ναί, ἦταν μιὰ πραγματικότητα ἀπίστευτη καὶ ἀνεξήγητη. Ἀπίστευτη στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων. Πιστευτὴ καὶ πραγματικὴ στὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ ποὺ νικάει μὲ τὴν ἀγάπη καὶ κάνει ἀπὸ δήμιους μάρτυρες καὶ ὁμολογητὲς τῆς πίστεως. Τί εἶχε συμβεῖ καὶ ἄλλαξαν τόσο σύντομα τὰ σκηνικά; Διηγῆθηκε ὁ ἴδιος τὴν ἱστορία του, ἐνῶ τὰ δάκρυά του, δάκρυα μετανοίας καὶ συντριβῆς ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια του.

Ἐδῶ καὶ δυὸ μῆνες καθόταν στὸ γραφεῖο του. Ξαφνικὰ βλέπει ἓνα χαριτωμένο ἀγοράκι, μὲ βλέμμα γλυκό, ἀκτινοβόλο, γεμάτο καλοσύνη, νὰ τὸν πλησιάζει. Πρῶτη φορὰ ἀντίκριζε τόση χάρη, ἀθωότητα καὶ ὁμορφιά. Τὸ ἀγοράκι αὐτὸ θὰ ἦταν μέχρι δώδεκα ἐτῶν. Κρατοῦσε στὸ λεπτὸ χεράκι του ἓνα λουλούδι. Τὸν κοίταζε τρυφερὰ καὶ σὲ μιὰ στιγμή κινήθηκε ἀποφασιστικὰ καὶ τοῦ πρόσφερε τὸ λουλούδι, λέγοντάς του:

– Κύριε ἀξιωματικέ. Θέλω κάτι νὰ σᾶς πῶ. Κάτι νὰ σᾶς θυμίσω. Ἐσεῖς εἴσαστε ποὺ πιάσατε τὸ μπαμπὰ καὶ τὴ μαμά μου καὶ τοὺς βάλατε χωρὶς νὰ ἔχουν κάνει κάτι κακό, στὴ φυλακή. Σήμερα εἶναι μιὰ μεγάλη ἡμέρα γιὰ μένα. Σὰν σήμερα, ποὺ εἶναι ἡ γιορτὴ τῆς μητέρας, πέθανε ἡ καλή μου μανούλα στὴ φυλακή. Ἐσεῖς ξέρετε, γιατί ἐγὼ σήμερα δὲν ἔχω μαμὰ νὰ μὲ πάρει στὴν ἀγκαλιά της. Ἀλλὰ ἡ μαμά μου ἦταν πολὺ καλή. Ἦταν Χριστιανὴ καὶ ἀγαποῦσε τὸν Χριστὸ καὶ μοῦ εἶχε πεῖ νὰ ἀγαπάω κι ἐγὼ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ὅλους ὅ,τι καὶ νὰ μᾶς κάνουν.

Σταμάτησε λίγο. Τὰ μάτια του εἶχαν βουρκώσει. Στὸ

προσωπάκι του ὅμως ἀνθίζε ἓνα ἀγγελικὸ χαμόγελο, ἓνα οὐράνιο φῶς, κάτι ὑπερκόσμιο. Αὐτὸ ποὺ ἀκτινοβολοῦν οἱ ἀγιασμένες, οἱ πλημμυρισμένες ἀπὸ ἀγάπη καρδιές, ποὺ εἶναι πάντα ἀνοιχτὲς στὴ χάρη καὶ στὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Ἀνοιχτὲς στὴ συγχωρητικότητα ποὺ ἀνέβλυσε ἀπὸ τὸν Σταυρὸ, ἐκεῖ στὸ λόφο τοῦ Γολγοθᾶ.

Οἱ ψυχὲς αὐτές, χθὲς καὶ σήμερα, ἐμπνέονται ἀπὸ τὸ θεϊκὸ παράδειγμα τοῦ Σωτῆρα Χριστοῦ ποὺ πάνω ἀπὸ τὸν Σταυρὸ προσευχό-

ταν γιὰ τοὺς σταυρωτὲς Του καὶ παρακαλοῦσε τὸν οὐράνιο Πατέρα Του νὰ τοὺς συγχωρήσει γιὰ τὸ τρομερὸ ἀμάρτημά τους. Τυφλωμένοι ἀπὸ τὸ πάθος τους δὲν μποροῦσαν νὰ τὸ καταλάβουν. Ναί. Ἀσημονοῦσε ὁ Θεάνθρωπος τὸν ἑαυτό Του. Ἀσημονοῦσε τοὺς πόνους του. Τὸ φρικτὸ μαρτύριό Του. Τίποτε ἄλλο δὲν σκεπτόταν παρὰ τὴν ἐπικείμενη τιμωρία, τὴν θεία ὀργὴ ποὺ ἦταν ἐπόμενο νὰ ἐκσπάσει στοὺς σταυρωτὲς. Καὶ προσευχόταν νὰ τὴν ἀποτρέψει. Καὶ ἀφήνει μοναδικὸ παράδειγμα, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, σὲ ὅλους τοὺς πιστοὺς συγχωρητικότητας καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς. Καὶ τὸ παράδειγμα αὐτὸ ἀκολούθησαν τὰ πλήθη τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως. Καὶ ἀπὸ τοὺς πρῶτους ὁ πρωτομάρτυρας Στέφανος ποὺ γονατιστὸς ἐπαναλάμβανε τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: Νὰ μὴ καταλογίσει ὁ Θεὸς τὴν ἀμαρτία αὐτῶν ποὺ τὸν λιθοβολοῦσαν.

Βουρκωμένα ἀπὸ συγκίνηση τὰ μάτια τοῦ μικροῦ. Ἀλλὰ, τί παράξενο! Ὑγραίνονται σιγὰ-σιγὰ καὶ τὰ μάτια τοῦ δήμιου. Ἡ πέτρινη ἐκείνη καρδιὰ ἄρχισε νὰ σπάει. Νὰ λιώνει κάτω ἀπὸ τὴ φλόγα τῆς ἀγάπης. Τὸ παιδί συνέχισε: Σήμερα στὴ γιορτὴ τῆς μητέρας ἐγὼ δὲν ἔχω μαμὰ, γιὰ νὰ τῆς προσφέρω ἓνα λουλούδι. Γι' αὐτὸ τὸ προσφέρω σὲ σᾶς νὰ τὸ δώσετε στὴ μαμὰ τῶν παιδιῶν σας. Εἶναι σὰ νὰ τὸ προσφέρω στὴ μανούλα μου. Καὶ πέστε της, πὼς πολὺ τὴν ἀγαπάω. Καὶ πιὸ πολὺ ἀκόμη τὴν ἀγαπάει -καὶ μᾶς ἀγαπάει ὅλους- ὁ Χριστός.

Εἶναι στιγμὲς ποὺ καὶ οἱ δήμιοι συγκλονίζονται. Νικῶνται ὄχι ἀπὸ τὴ δύναμη τῶν ἰσχυρῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀδυναμία τῶν παιδιῶν. Τῶν παιδιῶν ποὺ ἔχουν στραμμένο τὸ βλέμμα τους στὸν οὐρανὸ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἀντλοῦν τὴ δύναμή τους. Τὴν δύναμη ποὺ νικάει τὸν κόσμον.

Ὁ δήμιος σηκώθηκε καὶ ἀγκάλιασε τὸ χαριτωμένο παιδί. Στὸ ἐξῆς τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ συνεχίσει τὸ ἀπάνθρωπο ἔργο του. Αὐτὸ ἦταν καὶ ἡ αἰτία τῆς καταδίκης του, ἀλλὰ καὶ τῆς χαρᾶς του. Νικημένος, ἀλλὰ νικητὴς, ἀπὸ ἓνα παιδί.

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ

Δέν θα ἦταν ὑπερβολὴ ἂν λέγαμε, πὼς ἡ χαρὰ σήμερα φυγαδεύθηκε ἀπὸ τὰ πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων. Συναντᾶς μορφὲς ἀνέκφραστες, σκυθρωπές, πεσμένες, συνοφρυωμένες, ἀποκρουστικές. Προχωροῦν στὴ ζωὴ μὲ ὕφος θλιβερό σὰν νὰ ἀκολουθοῦν τὴν κηδεῖα τους.

Τί ἔχουν; Τί τοὺς φταίει; Γιατί αὐτὴ ἡ κατάθλιψη, ἡ σκοτεινιά; Φυγαδεύθηκε ἡ χαρὰ ἀπὸ τὰ πρόσωπα, γιατί πρωτύτερα φυγαδεύθηκε ἀπὸ τὴν καρδιά. Ἄδειασε ἡ καρδιά ἀπὸ χαρὰ καὶ πὼς ὕστερα νὰ ἀνθίσει στὸ πρόσωπο; «Καρδίας εὐφραينوμένης τὸ πρόσωπον θάλλει». Ἄν ὅμως ἡ καρδιά στενάζει καὶ ὑποφέρει τί ἄλλο μπορεῖ νὰ ἐκφράσει ἀπὸ τὴ θλίψη της; Ὁ θρῆνος τῆς ἄδειας καὶ ἔρημης καρδιάς θα ἀντηχήσει σὰν σπαρακτικὸ κλαψοτραγούδο καὶ γύρω της.

Λέγεται, πὼς κάποιος ὑπέφερε ἀπὸ ἀδιάκοπη ἐσωτερικὴ δυσθυμία, πού μερικὲς φορὲς ἔφθανε στὰ ὄρια τῆς μελαγχολίας. Ἀβάσταχτη ἡ ζωὴ του. Τοῦ εἶχαν σπάσει τὰ νεῦρα. Εἶχε κλονισθεῖ τὸ νευρικό του σύστημα. Κατέφυγε σ' ἓνα ψυχίατρο καὶ ζήτησε τὶς πολυτίμες συμβουλές του. Κι ἐκεῖνος πρόθυμος τοῦ τὶς ἔδωσε. Συμβουλές ὅμως πού ἔμεναν στὴν ἐπιφάνεια καὶ δὲν ἔπιαναν τὴν αἰτία, τὴ ρίζα τοῦ κακοῦ. Δὲν ἄγγιζαν τὴν ψυχὴ.

– Ταξίδια, ἀγαπητέ μου. Νὰ ταξιδεύεις ὅσο πιὸ πολὺ μπορεῖς. Ἡ ἀλλαγὴ τῶν παραστάσεων θα σὲ βοηθήσει νὰ ξεκάσεις. Νὰ λημονήσεις τὰ προβλήματά σου, τὶς ἀνησυχίες σου, τοὺς φόβους σου.

– Ταξίδια, γιατρέ μου, ταξίδια! Μὰ δὲν κάνω καὶ τίποτα ἄλλο. Ὅλο γυρίζω. Ἀπὸ αὐτοκίνητο σὲ καράβι, σὲ τρένο, σὲ ἀεροπλάνο. Ὅλα τὰ μέσα τὰ χρησιμοποιοῦ. Τὰ ζητάει ἡ δουλειά μου. Μὰ δὲν μοῦ κάνουν τίποτα. Ἀλλάζω τὶς πόλεις χωρὶς νὰ ἀλλάζει τίποτα μέσα μου.

– Τότε δοκίμασε κανένα ποτηράκι κρασί, λίγο ποτό, σὲ μιὰ εὐχάριστη παρέα. Μιὰ τέτοια ἀναστροφή μπορεῖ νὰ σὲ βοηθήσει περισσότερο.

– Οὔτε οἱ παρέες μοῦ λείπουν οὔτε τὸ ποτὸ τὸ στερήθηκα ποτέ. Ἄλλο πράγμα μοῦ λείπει. Κι αὐτὸ εἶναι πού δὲν μπορῶ νὰ βρῶ.

Μιὰ φαεινὴ ἰδέα φάνηκε τότε, πὼς ἦλθε στὴ σκέψη τοῦ γιατροῦ:

– Ὑπάρχει ἐδῶ κοντὰ ἓνας ἀμίμητος κλόουν. Κάνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ σπαρταρᾶνε στὰ γέλια. Τὰ ἀστεῖα του, οἱ γκριμάτσες του, οἱ χειρονομίες του κάνουν ὅλους νὰ γελᾶνε ἀσταμάτητα. Δοκίμασε νὰ περάσεις μερικὰ βράδια κοντά του. Θα σοῦ κάνει καλό. Θα σπάσει τὴν ἀθυμία σου.

– Ἔτσι εἶναι, γιατρέ μου. Μονάχα πού αὐτὸς ὁ κλόουν εἶμαι ἐγὼ ὁ ἴδιος. Κάνω ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ γελᾶνε, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου. Αὐτὸ πού πετυχαίνω γιὰ τοὺς ἄλλους δὲν μπορῶ νὰ τὸ πετύχω γιὰ μένα. Ἀλλὰ μήπως καὶ τὸ γέλιο τους βαστάει γιὰ πολὺ; Ἐξατμίζεται τόσο σύντομα.

Κανένας δὲν ἀποκλείει εὐκαιρίες ὁμορφης καὶ ἀγνῆς ψυχαγωγίας. Πολλὰ βοηθητικὰ μέσα ἔχει θέσει

ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς στὴ διάθεσή μας, γιὰ νὰ ὁμορφαίνει τὴ ζωὴ μας καὶ νὰ τὴν κάνει εὐχάριστη. Ὁλόκληρη ἡ δημιουργία μὲ τὴν ποικιλία της, τὶς ἐναλλαγές της, τὰ χρώματά της, τὰ κάλλη της, σ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ δὲν ὑπηρετοῦν;

Ὅλα ὅμως αὐτὰ σὲ τίποτα δὲν μᾶς ὠφελοῦν, ὅταν ἡ ψυχὴ στενάζει κάτω ἀπὸ τὸ πιεστικὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας καὶ ὑποφέρει ἀπὸ τὸ αἶσθημα τῆς ἐνοχῆς πού τῆς προκαλεῖ ἡ ταραγμένη συνείδηση. Πρέπει νὰ ἐλευθερωθεῖ ἡ ψυχὴ, νὰ τινάξει τὰ βαριὰ δεσμά της, γιὰ νὰ ἀναπνεύσει ἐλεύθερα καὶ νὰ χαρεῖ ἀληθινά.

Μπορεῖ ἓνας οὐρανοδρόμος ἀετὸς φυλακισμένος σὲ ἓνα πολυτελὲς κλουβί, δεμένος σὲ μιὰ αὐλή, πού ραμφίζει σπόρους μέσα ἐκεῖ μαζί μὲ τὶς κότες, πού ἀτενίζει μακρὰ τὶς φωτόλουστες κορφές, νὰ ζήσει σωστά, νὰ χαρεῖ πραγματικά;

Ἄλλο τόσο καὶ ἡ ψυχὴ, πού εἶναι πλασμένη γιὰ τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ μπορεῖ νὰ χαρεῖ καὶ νὰ ἀπολαύσει τὶς ὁμορφιές τῆς ζωῆς σὲ μιὰ φτηνὴ καὶ καμπύσια χαμοζωή, μέσα στὸ πνιγρὸ τέλμα τῆς ἁμαρτίας, μακρὰ ἀπὸ τὶς φωτόλουστες κορφές τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἄν δὲν σπάσει τὰ δεσμά, πού τῆς χαλκεύουν τὰ πάθη, ὁ ἐγωισμός, τὸ μῖσος, ἡ ἐκδικητικότητα, οἱ ἀκάθαρτες ἡδονές, θα μένει δεμένη, αἰχμάλωτη στὴ δυστυχία της.

Πόσο τονίζει τὴ μεγάλη αὐτὴ ἀλήθεια ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, πού γνώριζε βαθιὰ τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ: «Πάντων ἀπόλαυσον. Μόνον ἁμαρτίας ἀπόστηθι». Ὅλα ἀπόλαυσέ τα. Μονάχα τὴν ἁμαρτία νὰ ἀποφύγεις. Καὶ νὰ ἀποφύγεις τὴν ἁμαρτία, ἀκριβῶς, γιὰ νὰ μπορέσεις νὰ χαρεῖς ἀληθινά.

Νὰ τὸ μυστικὸ τῆς χαρᾶς: Ἡ εἰλικρινὴς μετάνοια. Γιὰ νὰ λυτρωθεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν κατάθλιψη καὶ τὸ ἄγχος, πρέπει πρῶτα ἀπὸ ὅλα νὰ τακτοποιηθεῖ ἐσωτερικά. Χρειάζεται νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν ἐνοχί, ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, πού προκαλεῖ τὴν ψυχικὴ δυσαρμονία καὶ ἀναστάτωση.

Ὁ Χριστὸς, ἡ πηγὴ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς χαρᾶς, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὴν τυραννία τῆς ἁμαρτίας. Μὲ τὴν ἐξιλαστήρια σταυρικὴ θυσία Του μᾶς χάρισε τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία καὶ μαζί μὲ αὐτὴ τὴν πιὸ βαθιὰ εὐτυχία. Ἀρκεῖ νὰ δεχθοῦμε τὸν Χριστὸ ὡς τὸν μοναδικὸ Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴ καὶ στὴν καθημερινή μας ζωὴ.

Νὰ τὸ μυστικὸ τῆς χαρᾶς: Ἡ εἰλικρινὴς μετάνοια. Γιὰ νὰ λυτρωθεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν κατάθλιψη καὶ τὸ ἄγχος, πρέπει πρῶτα ἀπὸ ὅλα νὰ τακτοποιηθεῖ ἐσωτερικά. Χρειάζεται νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν ἐνοχί, ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, πού προκαλεῖ τὴν ψυχικὴ δυσαρμονία καὶ ἀναστάτωση.

«Ἀδελφοί, συνεργοῦντες παρακαλοῦμεν, μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς. Λέγει

γάρ· Καίρῳ δεκτῷ ἐπήκουσά σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος· ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας. Μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία, ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ἀγνότη-

ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ Γ' ΛΟΥΚΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Β' Κορ. στ' 1-10
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΛΟΥΚ. ζ' 11-16

τι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν Πνεύματι ἀγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν

δυνάμει Θεοῦ· διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι, ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες».

ΑΛΛΑΖΕΙ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ Η ΧΑΡΙΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ;

«Παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς»

Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ δὲν θὰ εἶχε καμιὰ θέση, γιατί εἶναι γεγονός ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀλλάζει τὸν ἄνθρωπο. Ἐν τούτοις τὸ ἐρώτημα τίθεται ἀπὸ πολλοὺς, γιατί βλέπουν ἀρκετοὺς Χριστιανούς, τοὺς ὁποίους ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, δὲν τοὺς μεταβάλλει.

Καὶ ὅμως ἡ ἀλλαγὴ εἶναι δυνατή. Ὁ κάθε ἄνθρωπος, ὁ κάθε Χριστιανὸς μπορεῖ μὲ τὴν χάρις τοῦ Θεοῦ νὰ ἐπιτύχει τὴν ἀλλαγὴ καὶ ἀνακαίνισή του. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν σημερινὴ ἀποστολικὴ περικοπὴ ἀσχολεῖται μὲ τὸ βασικὸ αὐτὸ θέμα.

Η ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ

Ὁ Ἀπόστολος ξεκινάει ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Θεὸς δίνει κάθε μέρα εὐκαιρίες ἀλλαγῆς σὲ κάθε ἄνθρωπο. Καὶ γι' αὐτὸ τονίζει: «**ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας**». Ἡ κάθε μέρα, ἡ κάθε ὥρα, ἡ κάθε στιγμὴ εἶναι μιὰ εὐκαιρία ἀλλαγῆς καὶ σωτηρίας, ποὺ τοῦ προσφέρει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος, ποὺ θὰ ἀξιοποιήσει τὴν εὐκαιρία αὐτή, θὰ μπορέσει νὰ ἐπιτύχει τὴν ἀλλαγὴ τοῦ χαρακτῆρα του καὶ τὴν ἀνακαίνισή τῆς ζωῆς του. Ἐὰν δὲν τὸ κάνει, ἐὰν ἀδιαφορήσει, ἐὰν ἀναβάλει, θὰ χάσει τὴν εὐκαιρία τῆς ἠθικῆς ἀναγεννήσεως. Γι' αὐτὸ καὶ ὅσοι δὲν ἀλλάζουν ζωὴ εἶναι ἄνθρωποι, ποὺ ἀφήνουν ἀνεκμετάλλευτες τὶς πνευματικὲς εὐκαιρίες ποὺ τοὺς στέλνει κάθε μέρα ὁ Θεός.

Θέλεις, λοιπόν, τὴν ἀλλαγὴ σου; Κυνήγησε τὶς εὐκαιρίες ποὺ σοῦ παρουσιάζει ὁ Θεός. Αὐτὴ τὴν στιγμὴ ἀκοῦς ἕνα κήρυγμα. Εἶναι αὐτὸ μιὰ εὐκαιρία ἀλλαγῆς. Βάλε βαθιὰ στὴν καρδιά σου τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. Ἐχουν τὴν δύναμη νὰ σὲ γαλινέψουν, νὰ σὲ φωτίσουν, νὰ σὲ καθοδηγήσουν. Πάλι θύμωσες σήμερα, πάλι φάνηκες σκληρὸς, ἄδικος, ἐνοχλητικὸς. Τώρα ὅμως νιώθεις κάτι μέσα σου. Κἀτι σοῦ λέει μέσα σου ὅτι ἔσφαλές, ὅτι ἀμάρτησες. Τί εἶναι αὐτό; Εἶναι ἡ εὐκαιρία, ποὺ σοῦ στέλνει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ διορθωθεῖς, νὰ ἀλλάξεις. Πρόσεξέ την, λοιπόν, ἂν θέλεις νὰ καλυτερεύσεις τὸν χαρακτῆρα σου. Καὶ ὁ Θεὸς ποὺ θέλει τὴν διόρθωση καὶ τὴν ἀλλαγὴ σου, θὰ σοῦ παρουσιάσει ἀναρίθμητες παρόμοιες εὐκαιρίες. Ἔχε μόνο ἀνοικτὰ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς σου γιὰ νὰ τὶς

βλέπεις. Καὶ ἄπλωνε τὰ χέρια σου νὰ τὶς ἀρπάξεις. Ἔτσι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ θὰ μπορέσει νὰ ἐργασθεῖ τὸ θαῦμα τῆς ἀναγεννήσεώς σου.

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΛΛΑΓΗΣ

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, γιὰ νὰ ἐξαλείψει κάθε ἀμφιβολία γιὰ τὴν δυνατότητα ἀλλαγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν χάρις τοῦ Θεοῦ, χρησιμοποιοῖ ἕνα δυνατὸ ἐπιχείρημα. Προβάλλει τοὺς Ἀποστόλους ὡς παραδείγματα ἀνακαινισμένων ἀνθρώπων. Ἦταν καὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι ἀδύνατοι. Ἡ χάρις ὅμως τοῦ Θεοῦ τοὺς μεταμόρφωσε, τοὺς ἔκαμε ἀγίους. Τὸ παράδειγμά τους ἦταν φωτεινὸ. Κανεὶς δὲν μπορούσε νὰ τοὺς κατηγορήσει γιὰ τὸ παραμικρό. «**Μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν** (ἀφορμὴ σκανδάλου), **ἵνα μὴ μωμηθῇ** (κατηγορηθεῖ) **ἡ διακονία**». Ἦταν «**ἐν παντί... Θεοῦ διάκονοι**». Καὶ ἡ ζωὴ τους ἦταν μιὰ συνεχὴς ἐκδαπάνηση καὶ θυσία γιὰ τὴν διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ· ἕνα συνεχὲς μαρτύριο. «**Ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς**!» Ἔτσι ὅμως οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι ἔδωσαν καὶ δίδουν μιὰ ὑπέροχη μαρτυρία γιὰ τὴν δυνατότητα ἠθικῆς ἀλλαγῆς καὶ ἀνακαινίσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Δὲν ὑπάρχει πιά καμιὰ ἀμφιβολία. Μποροῦμε, ἐὰν θέλουμε, μὲ τὴν ἀνακαινιστικὴ δύναμη τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ νὰ ἀλλάξουμε τὴν ζωὴ μας. Ἐχουμε ἴσως ἀδυναμίες. Μᾶς τυραννοῦν ἴσως κακὲς συνήθειες, φοβερὰ πάθη. Ἡ ἀμαρτία μᾶς ἔχει ἀνοίξει βαθιὲς πληγές. Ὅμως ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μᾶς φωνάζει: Ἡ κατάστασή σας δὲν εἶναι ἀπελπιστική! Μπορεῖτε ἂν θέλετε, νὰ ἀλλάξετε, νὰ μεταμορφωθεῖτε. Τόσοι καὶ τόσοι τὸ πέτυχαν. Καὶ σεῖς ἐπομένως μπορεῖτε. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἀδύνατη περίπτωση στὴν χάρις μου, μᾶς ψιθυρίζει ὁ Θεός. Εἶναι παντοδύναμη. Θυμηθεῖτε τὰ τόσα θαύματα ἀλλαγῆς, ποὺ ἔκανε ἡ χάρις μου. Θυμηθεῖτε τὸ θαῦμα τῆς ἀλλαγῆς τοῦ Παύλου, ποὺ ἦταν ἕνας τρομερὸς καὶ ἀδίστακτος διώκτης. Θυμηθεῖτε... Καὶ δώστε μου τὴν ψυχὴ σας, ὅπως εἶναι. Παραδώστε μου τὴν ζωὴ σας, ὅποια κι ἂν εἶναι, γιὰ νὰ τὴν ἀλλάξω, νὰ τὴν μεταμορφώσω μὲ τὴν χάρις μου...

«Πιστὸς ὁ λόγος καὶ περὶ τούτων βούλομαι σε διαβεβαιουῦσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ. Ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περιίστασο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. Αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἀμαρτάνει ὧν αὐτοκατάκριτος. Ὅταν πέμ-

ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ Δ΄ ΛΟΥΚΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Τίτου γ΄ 8-15
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Λουκ. ν΄ 5-15

ψω Ἄρτεμᾶν πρὸς σε ἢ Τυχικόν, σπουδάσον ἐλθεῖν πρὸς με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. Ζηναῖον νομικὸν καὶ Ἀπολλῶ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπη. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. Ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν».

τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπη. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. Ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν».

ΜΙΛΑΕΙ Η ΠΑΤΡΙΚΗ ΚΑΡΔΙΑ

«Τέκνον Τίτε, πιστὸς ὁ λόγος»

ΠΟΣΟ τρυφερὴ εἶναι ἡ πατρικὴ καρδιά! Στὴ σημερινὴ περικοπὴ μιλάει μιὰ ἐξέχουσα πατρικὴ καρδιά, ἡ καρδιά τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Νά τι ἔγραφε στὰ πνευματικά του παιδιὰ: **«Σὰς συμβουλεύω πάντα μὲ πατρικὴ λαχτᾶρα καὶ στοργή. Γιατὶ ἂν ἔχετε πολλοὺς δασκάλους κατὰ Χριστόν, δὲν ἔχετε ὅμως πολλοὺς πατέρες. Διὰ μέσου τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ σὰς γέννησα πνευματικά»** (Α΄ Κορ. δ΄ 15). Ἄς ἀκούσουμε λοιπὸν τί λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὸ πνευματικὸ παιδί του, τὸν Τίτο, ποὺ ἦταν ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Κρήτης.

«Πιστὸς ὁ λόγος».

Ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο γράφει στὸν Τίτο ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶναι ὁ θεϊκὸς λόγος, οἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ὁ λόγος ποὺ μᾶς βεβαιώνει πὼς δικαιωθήκαμε μὲ τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου καὶ ὅτι ἡ φιλανθρωπία τοῦ Λυτρωτῆ μας, μᾶς ἔχει ἐτοιμάσει αἰώνια καὶ ἄφθαρτα ἀγαθὰ. Ἄρκεϊ φυσικὰ ἐμεῖς νὰ μὴ δεῖξουμε ἀμέλεια καὶ περιφρόνηση πρὸς αὐτά. Ἐτσι αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι λόγος **«ζωῆς καὶ σωτηρίας καὶ καταλλαγῆς»**. Εἶναι ὅμως καὶ λόγος **«χάριτος»**, γλυκὺς, ἀκτινοβόλος καὶ φωτεινός. Αὐτὸς μᾶς ἀπαλύνει τὶς πληγὲς τῆς ψυχῆς καὶ μᾶς ὑπόσχεται πὼς δὲν θὰ μᾶς ἀφήσει μοναχοὺς στὶς μπόρες καὶ τὶς τρικυμίες τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ θὰ μᾶς ὀδηγήσει στὸ γαλίνιο λιμάνι τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἀφήσουμε τὸν Χριστὸ νὰ γίνῃ ὁ κυβερνήτης τῆς ζωῆς μας. Ὁ ἴδιος λόγος εἶναι καὶ **«μάχαιρα δίστομος»**, εἶναι λόγος **«σκληρὸς»**, ὅταν ζητάει νὰ καθαρῖσει *«τὰς ἐντὸς κατὰ βάθος περὶ τὴν ψυχὴν κηλίδας»*, ὅπως λέει ὁ ἅγιος Μάξιμος. Καὶ μέσα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοῦ γηρασμένου στὴν ἀμαρτία ἀνθρώπου, νὰ ἀναστηθεῖ μιὰ καινούργια κτίσις. Αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι ἀκόμα καὶ

«Πιστὸς ὁ Θεός».

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, **«ὅτι ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀμαρτωλοὺς σῶσαι»**, εἶναι ὅπως γράφει ἄλλοῦ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, **«πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος»** (Α΄ Τιμ. α΄ 15). Εἶναι ἄξιος νὰ τὸν δεχθοῦν ὅλοι οἱ πιστοί, ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολία. Ὁ κάθε Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ τὸν ἐγκολπωθεῖ καὶ νὰ προσκολληθεῖ σ' αὐτὸν μὲ ὅλη του τὴν καρδιά. Ὅτι λέει ὁ Θεὸς εἶναι ἀλήθεια καὶ πρέπει νὰ γίνεται. Ἐρχεται νὰ μᾶς μεταδώσει τὸ χαρούμενο καὶ λυτρωτικὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου. Τοὺς Γραμματεῖς ποὺ ἀμφέβαλλαν ὅτι ὁ Κύριος μπορούσε νὰ συγχωρεῖ τὶς ἀμαρτίες τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ἀνέτρεψε ὁ Ἰησοῦς καὶ τοὺς διέψευσε μὲ τὸ θαῦμα τοῦ παραλυτικοῦ ποὺ τὸν ἔκανε καλά. **«Ἴνα δὲ εἰδῆτε»**, εἶπε, **«ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἀμαρτίας, λέγει τῷ παραλυτικῷ· σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου»** (Μάρ. β΄ 10-11). Καὶ τὸ θαῦμα ἔγινε ἀμέσως. Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι λέμε καὶ ξελέμε. Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιο μὲ τὸν παντοδύναμο Κύριο. Τὸ εἶπε ὁ Θεός, θὰ γίνῃ. Ἡ ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμετάκλητη.

Ἄς πάρουμε πολὺ στὰ σοβαρὰ αὐτὲς τὶς σωτήριες ἀλήθειες, καὶ ἄς στηριχθοῦμε στὶς ἀδιάψευστες αὐτὲς ὑποσχέσεις τοῦ Κυρίου. Στους καλοὺς ἀγωνιστὲς Ἐκεῖνος δίνει τὴ δύναμη νὰ νικοῦν. Ἐτσι θὰ θερμαίνεται ἡ καρδιά μας, θὰ ἀναζωπυρώνεται ὁ ζῆλος μας, θὰ μᾶς συντροφεύει τὸ θάρρος. Καὶ καθημερινά, παρὰ τὶς πολλὲς ἀδυναμίες καὶ πτώσεις μας, θὰ μᾶς βοηθᾷ νὰ φθάσουμε τελικὰ στὴν ἀντίπερα ὄχθη. Ἐκεῖ ὁ Θεὸς Λόγος θὰ ἔχει ἔτοιμα τὰ βραβεῖα καὶ τὰ στεφάνια γιὰ ὅλους ἐκείνους ποὺ ὄχι μόνο ἄκουσαν τὸν λόγο Του, ἀλλὰ καὶ τὸν φύλαξαν καὶ τὸν ἔζησαν, γιατί πίστεψαν ὅτι εἶναι **«πιστὸς καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος»**.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ με τούς ἀναγνώστες μας

Δὲν ἀνακαλύπτεται, ἀποκαλύπτεται

«Ἀκούγεται συχνὰ πὼς ὁ Χριστιανισμὸς μάχεται τὴν ἔρευνα. Τὸ «πίστευε καὶ μὴ ἐρεύνα» στὰ δόγματά του. Οἱ Χριστιανοὶ οἱ ἥσυχτοι καὶ ἀπροβλημάτιστοι ἄνθρωποι μὲ τὶς ἔτοιμες καὶ προκατασκευασμένες λύσεις».

Ποιὸς μᾶς εἶπε πὼς ἀπαγορεύεται ἡ ἔρευνα, ἡ ἀναζήτηση; Κανένας δὲν μᾶς εἶπε νὰ πνίξουμε τὴ φωνὴ τῆς γνώσεως ποὺ ἀπαιτητικὴ προβάλλει ἀδιάκοπα. Πὼς εἶναι δυνατόν νὰ σταθεῖ κανεὶς ἀδιάφορος μπροστὰ στὰ μεγάλα προβλήματα τῆς ζωῆς; Οὔτε θὰ ποῦμε πὼς στὴν Ἁγία Γραφὴ δὲν ὑπάρχει πουθενὰ τὸ «πίστευε καὶ μὴ ἐρεύνα», ἐνῶ ὑπάρχει τὸ «ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς» (Ἰωάν. ε' 39). Δὲν μπορούμε ὅμως νὰ μὴ σταθοῦμε σὲ μιὰ ἀλήθεια ποὺ μαρτυρεῖ ἀνάμεσα στὰ ἄλλα τὴ θεία προέλευση τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὴν πλεονεκτικὴ θέση καὶ τῶν πιὸ ἀπλῶν πιστῶν. Ὁ ἀληθινὸς πιστὸς καὶ ὁ πιὸ μικρὸς καὶ ἄσημος γνωρίζει τόσα γιὰ τὰ μεγάλα μεταφυσικὰ προβλήματα, γιὰ τὸν σκοπὸ τῆς ζωῆς καὶ τὸν προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου, ὅσα δὲν ξέρει ὁ πιὸ μορφωμένος ἄθεος. Ἐνας ἀγράμματος, ἀλλὰ συνειδητὸς Χριστιανός, ποὺ διδάχθηκε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ ζεῖ μὲ συνέπεια τὴ χριστιανικὴ ζωὴ, γνωρίζει περισσότερα ἀπὸ τοὺς σοφοὺς τῆς ἀρχαιότητος.

Νὰ ἔλθουμε στὴν ἐποχὴ μας; Νὰ κάνουμε λόγο γιὰ πολλοὺς σύγχρονους διανοουμένους ποὺ ψάχνουν, ἂν ψάχνουν, καὶ χάνονται μέσα σὲ μιὰ ἀέναη περιπλάνηση στὸ ἰδεολογικὸ χάος καὶ τὴν πνευματικὴ σύγχυση; Λυπᾶται κανεὶς γιὰ τὴν ἄγνοια τῆς ἀγνοίας τους. Γνωρίζουν πολλὰ καὶ ἀγνοοῦν τὸ ἓνα, αὐτὸ ποὺ ἀκριβῶς χρειάζονται γιὰ τὸν προσανατολισμὸ τους, γιὰ νὰ δώσουν ἀπάντηση στὰ βασανιστικὰ τους ἐρωτηματικά, γιὰ νὰ μορφοποιήσουν τὸ ἀδιὰμόρφωτο πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ τους χάος. Αὐτά, λοιπόν, ποὺ ἀγνοοῦν οἱ «σοφοὶ» καὶ οἱ «συνετοὶ» τὰ γνωρίζουν τὰ «νήπια». Χιλιομαρτυρημένη ἀλήθεια ἡ θεόπνευστη διακήρυξη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ποὺ ἀπευθύνεται στὸν οὐράνιο Πατέρα Του καὶ τοῦ λέει **«ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις»** (Ματθ. 13' 25).

Καὶ εἶναι φυσικὸ. Γιατὶ ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι ἀνθρώπινο κατασκεῦασμα. Οὔτε φιλοσοφικὸ σύστημα. Εἶναι ἡ ἀληθινὴ θρησκεία ποὺ ἀποκαλύφθηκε στοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Σωτῆρα Χριστοῦ. Δὲν μπορούμε νὰ ἀγνοοῦμε τὸ πιὸ μεγάλο γεγονός τῆς ἱστορίας, ποὺ ἄλλαξε τὴν πορεία τοῦ κόσμου καὶ μεταμόρφωσε τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, μὲ τὸν ἔρχομὸ τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου στὴ γῆ. Νὰ ἀγνοοῦμε τὸν Χριστιανισμὸ εἶναι σὰ νὰ ἀγνοοῦμε τὸν ἑαυτὸ μας, τὴν πιὸ βαθιὰ ὑπαρξή μας. Ἀγνοοῦμε τὴ ζωὴ καὶ τὸ νόημα τῆς ζωῆς καὶ ὑπάρξεως. Δὲν γνωρίζουμε τοὺς ἀνθρώπους, τὴν ψυχὴ τους. Καὶ πιὸ πολὺ ἔχουμε πλήρη ἄγνοια τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ.

Τὴν ἀλήθεια αὐτὴ τόνιζε καὶ ὁ μέγας σοφὸς ὁ Πασκάλ: *«Ὁχι μονάχα τὸν Θεὸ δὲν γνωρίζουμε, παρὰ μονάχα διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸν ἑαυτὸ μας ξέρουμε χωρὶς τὸν Ἰησοῦ. Δὲν γνωρίζουμε τὴ ζωὴ, τὸν θάνατο, παρὰ μονάχα διὰ τοῦ Ἰησοῦ. Μακρυνὰ ἀπὸ τὸν Χριστὸ δὲν γνωρίζουμε οὔτε τί εἶναι ἡ ζωὴ μας οὔτε ὁ θάνατος οὔτε ὁ Θεὸς οὔτε ὁ ἑαυτὸς μας. Χωρὶς τὴν Γραφὴ, ποὺ ἔχει τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς ἀντικείμενο, δὲν γνωρίζουμε τίποτα καὶ δὲν βλέπουμε παρὰ σκοτάδι καὶ σύγχυση στὴ φύση τοῦ Θεοῦ καὶ στὴ δική μας φύση».*

Ἔτσι εἶναι. Γιατὶ μόνο **«ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου»** καὶ **«ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ»**, τότε ἔγινε ἡ μοναδικὴ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ κοσμογονία. Τοὺς τύπους ἀντικατέστησε ἡ οὐσία καὶ τὴ σκιά τὸ φῶς. Τί γνώριζαν, ἐπὶ παραδείγματι, οἱ πρὸ Χριστοῦ καὶ τί γνωρίζουν οἱ σύγχρονοι ἀρνητὲς καὶ ἄθεοι γιὰ τὸν ἀληθινὸ Θεό; Παιδαριώδεις ἀπόψεις καὶ σύγχυση ποὺ προκαλοῦν τὴν ἐκπληξη καὶ τοῦ πιὸ ἀπλοῦ πιστοῦ. Μόνο ὅταν **«ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν»**, ὁ ὑπερβατικὸς Θεός, ὁ ἀπρόσιτος μέχρι τότε στὴν ἀνθρώπινη φύση, ἔγινε γνωστὸς καὶ φανερὸς στοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Χριστὸς μᾶς ἀπεκάλυψε τὸν οὐράνιο Πατέρα Του: **«Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις»** εἶπε ὁ ἴδιος στὴν ἀρχιερατικὴ προσευχὴ Του.

Στὸν ἀπόστολο Φίλιππο ποὺ ζήτησε ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ νὰ τοῦ δείξει τὸν Πατέρα, τὸν Θεό, τοῦ ἀπάντησε: **«Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ἡμῶν εἶμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε;»** Τόσο καιρὸ εἶμαι μαζί σας καὶ δὲν μὲ γνώρισες ἀκόμη; **«Ἐκεῖνος ποὺ εἶδε ἐμένα εἶδε τὸν Πατέρα»** (Ἰωάν. 14' 8-9). Ἀλήθεια μοναδικὴ ποὺ ἀποτελεῖ τὸ κλειδί γιὰ τὴ γνώση τοῦ ὑπερβατικοῦ Θεοῦ. Τί σημαίνει αὐτό; Μатаιοπονοῦμε ἂν θέλουμε νὰ γνωρίσουμε τὸν Θεὸ καὶ νομίζουμε, πὼς θὰ τὸν ἀνακαλύψουμε μὲ τὴν ἀνθρώπινη σοφία ἢ μὲ τὴν περιπλάνηση στοὺς ἀνατολίτικους μυστικισμοὺς. Ἡ σύγχυση θὰ ἐπιτείνει τὴ σύγχυση καὶ τὸ σκοτάδι θὰ γίνεταὶ πυκνότερο. Ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ δὲν ἀνακαλύπτεται, ἀποκαλύπτεται. Τὸ λογικὸ μᾶς βοηθᾶει νὰ τὸν γνωρίσουμε βαθύτερα. Ἡ καρδιὰ νὰ τὸν αἰσθανθοῦμε δυνατά, νὰ συγκινηθοῦμε ἀπὸ τὴν ἀγάπη Του. Ὅλα ὅμως αὐτὰ μὲ μιὰ προϋπόθεση: Νὰ πλησιάσουμε καὶ νὰ γνωρίσουμε τὸν Χριστό, τὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεό. Αὐτὸν ποὺ εἶναι ἡ Ἀλήθεια, ἡ μοναδικὴ ἀλήθεια. Αὐτὸν ποὺ εἶναι τὸ Φῶς, τὸ ἀληθινὸ φῶς. Καὶ νὰ τὸν πλησιάσουμε μὲ ταπεινὴ διάθεση, ἀδεύσμευτη καρδιὰ καὶ καθαρὴ σκέψη. Τότε ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτεται στὸν σοφὸ καὶ στὸν ἄσοφο, στὸν Παστέρ, ὅπως καὶ στὸν χωρικὸ τῆς Βρεττανίας, καθῶς, τόσο παραστατικά, τὸ σημείωνε ὁ κορυφαῖος αὐτὸς ἐπιστήμονας.

“Όλοι φύλαγαν Θερμοπύλες

«Τιμὴ σ' ἐκείνους ὅπου στὴ ζωὴ τους ὄρισαν καὶ φυλάγουν Θερμοπύλες. Ποιὲ ἀπὸ τὸ χρέος μὴ κινουῦντες».

Πραγματικὰ εἶναι μεγάλη τιμὴ νὰ φυλάς Θερμοπύλες. Νὰ μένεις πιστός, σταθερός, ἀνυποχώρητος στὸ καθῆκον. Νὰ στέκεσαι ὀρθὸς τὴ στιγμὴ πού μόνος ἐσύ, ἔχεις ἀπέναντί σου χιλιάδες πού σὲ πολεμοῦν. Νὰ τὸ θεωρεῖς σὰν τὴν πιὸ μεγάλη προσβολή, νὰ προδώσεις ἀπὸ φόβο καὶ δειλία τὴν ἱερὴ ἀποστολή σου, τὸ μεγάλο ἔργο σου. Νὰ φυλάς Θερμοπύλες θὰ πεῖ, πὼς εἶσαι κι ἐσύ ἓνας Λεωνίδα. Ἐνας ἀπὸ τοὺς τριακόσους γενναίους τοῦ μεγάλου ἥρωα. Νὰ εἶσαι πρόθυμος, ἀποφασισμένος νὰ θυσιασθεῖς, γιὰ νὰ μὴν παραχωρήσεις οὔτε σπιθαμὴ ἀπὸ τὸ ἱερὸ ἔδαφος τῆς Πατρίδας. Τὸ ἔδαφος τὸ ποτισμένο μὲ αἷμα μαρτύρων καὶ σπαρμένο μὲ ὀστᾶ ἡρώων.

Τεράστια ἡ εὐθύνη πού βάραινε στοὺς ὤμους ἐκείνων τῶν μαχητῶν. Εἶχαν νὰ ἀντιπαραταχθοῦν καὶ νὰ ἀναχαιτίσουν τὰ στίφη τῶν βαρβάρων. Νὰ μὴν περάσει ὁ βαρβαρισμὸς καὶ καταλυθεῖ ὁ πολιτισμὸς. Νὰ μὴ βεβηλωθοῦν τὰ ἱερὰ καὶ ὅσια τῆς φυλῆς. Νὰ μὴν πατήσουν καὶ μολύνουν τὰ ἱερὰ χώματα τῆς Πατρίδας. Νὰ μὴ φορέσουν δουλικὲς ἀλυσίδες σὲ ἀνθρώπους πού θέλουν νὰ ζοῦν ἐλεύθεροι.

Ἄλλὰ Θερμοπύλες δὲν φύλαγαν οἱ γενναῖοι πρόγονοί μας μονάχα στὴν ἀρχαία ἐποχὴ. Τὸ ἴδιο ἐπαναλήφθηκε καὶ μετὰ. Πολλὲς φορὲς χρειάστηκε νὰ ἀγωνισθοῦν καὶ νὰ θυσιασθοῦν, ὄχι μόνο γιὰ τὴν Πατρίδα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρη. Χίλια χρόνια τὸ Βυζάντιο ἔγινε ὁ κυματοθραύστης πού ἐμπόδισε τὸν βάρβαρο Ἀσιάτη νὰ περάσει καὶ νὰ καταστρέψει τὸν εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ. Αὐτὸ ἔγινε καὶ τὴν μεγάλη καὶ ἱστορικὴ ἐκείνη μέρα, τὴν 28η Ὀκτωβρίου 1940.

Τὸ πρωινὸ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου βρῆκε ὄρθια τὴν ἀδούλωτη ἑλληνικὴ ψυχὴ. Μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὅλοι βρέθηκαν μὲ τὸν τρόπο τους στὴν πρώτη γραμμὴ. Δὲν ὑπῆρχαν μετόπισθεν. Μπροστὰ στὴν ἀδίστακτη πρόκληση καὶ τὴν ἀνανδρὴν εἰσβολὴ τοῦ φασισμού, σύσσωμος ξεσηκώθηκε ὁ ἑλληνικὸς λαός. Τὴν ὥρα πού τὰ γενναῖα παλικάρια πρότασαν τὰ στήθη τους στὰ φονικὰ πυρὰ τοῦ ἐχθροῦ, οἱ Ἡπειρώτισσες κουβάλαγαν τὰ πυρομαχικὰ στὸ μέτωπο τῆς Πίνδου, οἱ κοπέλες καὶ οἱ γερόντισσες σὲ ὅλη τὴν χώρα ἔκαναν νυχτέρια, γιὰ νὰ πλέξουν τὰ μάλλινα γιὰ τὸν δικό τους ἢ γιὰ τὸν ἄγνωστό τους πολεμιστή. Στὰ νοσοκομεῖα πλῆθος οἱ ἐθελόντριες, γιὰ νὰ συμπαρασταθοῦν στοὺς ἡρωικοὺς τραυματίες.

Μὲ τὴν ἴδια γενναιότητα στάθηκαν καὶ αὐτὰ τὰ παιδιά. Δὲν ξέχασαν οὔτε στιγμὴ, πὼς ἦταν παιδιά ἡρώων καὶ στὶς φλέβες τους κυλοῦσε αἷμα ἑλληνικό. Καὶ ὅτι καὶ ἐκεῖνα ἔπρεπε, στὶς δύσκολες αὐτὲς ὥρες, νὰ δείξουν τὸ ψυχικὸ μεγαλεῖο τους. «Ὁ πατέρας

μου σκοιῶθηκε», ἔγραφε ἓνας μικρὸς πού ξαφνικὰ αἰσθάνθηκε νὰ γίνεται ἄνδρας. «Ὅταν τὸ μάθαμε, ἡ μητέρα μου τὰ ἔχασε. Κόντεψε νὰ σωριαστεῖ. Μοῦ ἤρθε καὶ μένα νὰ κλάψω, μὰ βαστήχθηκα. Δὲν πρέπει νὰ χάνουμε τὸ θάρρος μας. Κι ἔπειτα οἱ ἄνδρες δὲν πρέπει νὰ κλαῖνε»!

Ποῦ βρῆκε αὐτὸ τὸ παιδί τὴν δύναμη νὰ σηκώσει μὲ τόση ἀνδρεία τὴν μεγάλη δοκιμασία; Τὴν ὥρα ἐκείνη τοῦ μεγάλου ξεσηκωμοῦ, γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν πατρίδα, ὅλα ὑποχωροῦσαν. Ἡ ἀγάπη στὴν τιμημένη Ἑλλάδα γιγάντωνε τὶς ψυχὲς ὄλων, μικρῶν καὶ μεγάλων. Κανένας δὲν ὑστεροῦσε

Γιὰ τοὺς Ἑλληνας ἴσχυε ἀνέκαθεν καὶ θὰ ἐξακολουθεῖ νὰ ἰσχύει ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν Πατρίδα πού φτάνει μέχρι τὴ θυσία. Εἶναι δηλαδὴ μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ Ἑλληνα ὁ ἀγώνας καὶ οἱ ἀγῶνες γιὰ τὴν υπεράσπιση τῆς Πατρίδας. Ὁ Ἐθνικός μας Ὑμνος πού ὑμνεῖ τὴν λευτεριά, τὴν λευτεριά πού εἶναι «βγαλμένη ἀπ' τὰ κόκαλα τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ», δὲν εἶναι σχῆμα ποιητικό. Εἶναι ἀδιαμφισβήτητη ἱστορικὴ πραγματικότητα.

Ἐξακολουθεῖ νὰ ἰσχύει ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν Πατρίδα πού φτάνει μέχρι τὴ θυσία. «Πάτριον (πατροπαράδοτο) ἐκ πόνων (διὰ τῶν πολεμικῶν κόπων καὶ θυσιῶν) τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι». Εἶναι δηλαδὴ μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ Ἑλληνα ὁ ἀγώνας καὶ οἱ ἀγῶνες γιὰ τὴν υπεράσπιση τῆς Πατρίδας. Ὁ Ἐθνικός μας Ὑμνος πού ὑμνεῖ τὴν λευτεριά, τὴν λευτεριά πού εἶναι «βγαλμένη ἀπ' τὰ κόκαλα τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ», δὲν εἶναι σχῆμα ποιητικό. Εἶναι ἀδιαμφισβήτητη ἱστορικὴ πραγματικότητα.

Ἄς τὸ ἐπαναλάβουμε. Ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τότε, μαζί μὲ τοὺς ἡγέτες του, προτίμησε ἀπὸ τὸ προδοτικὸ ναὶ τῆς ὑποταγῆς, τὸ ἡρωικὸ ὄχι τῆς ἀντιστάσεως στὸν ἐπιδρομέα. Καὶ αὐτὸ ὑπενθυμίζει τὸ χρέος ὄλων μας, ὅταν ἡ Πατρίδα μᾶς καλεῖ νὰ τὴν υπερασπισθοῦμε μὲ γενναιότητα. Ἡ ἀγάπη στὴν Πατρίδα θέλει «ἀρετὴ καὶ τόλμη». Γι' αὐτὸ καὶ γεμίζει τὴν ψυχὴ μὲ ἀληθινὸ μεγαλεῖο. Ὅχι μόνο σὲ καιροὺς πολέμου, ἀλλὰ καὶ εἰρήνης.

«Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος. Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἔσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. Μὴ γινώμεθα, κενόδοξοι, ἀλλήλους

ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
ΣΤ' ΛΟΥΚΑ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γαλ. ε' 22 - στ' 2
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Λουκ. η' 27-39

προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες.

» Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι,

ὕμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ».

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΡΠΟΦΟΡΙΑ

«Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν»

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ποὺ δίνουν προτεραιότητα στὰ ἐντυπωσιακὰ καὶ ὑποδουλώνονται στὰ ὑλικά ἀγαθὰ, κάνουν θόρυβο γύρω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους. Ἐπιδιώκουν μὲ κάθε τρόπο νὰ κυριαρχήσουν στὸ περιβάλλον τους. Εἶναι οἱ κυνηγοὶ τῆς μάταιης δόξας. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ οἱ ἀληθινὰ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, οἱ πιστοὶ ποὺ θέλουν νὰ ζοῦν ὡς «**γνήσια τέκνα**» τοῦ Θεοῦ. Ἄν πράγματι ζοῦν τὴν πνευματικὴ ζωὴ, πρέπει νὰ παρουσιάζουν τοὺς καρποὺς τοῦ Πνεύματος γιὰ τοὺς ὁποίους μᾶς μιλάει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὸ σημερινὸ ἀνάγνωσμα:

«Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια».

Ἄς σχολιάσουμε γιὰ λίγο, ἐπιγραμματικά, τοὺς καρποὺς αὐτούς.

Α) Ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Πνεύματος, εἶναι ἄνθρωπος τῆς ἀγάπης. Γιατὶ ἡ ἀγάπη, εἶναι ἡ «**καινὴ ἐντολή**» ποὺ μᾶς ἔφερε ὁ Θεάνθρωπος Κύριος. Εἶναι τὸ πιὸ βασικὸ γνῶρισμα τοῦ Χριστιανοῦ. Εἶναι ἡ ρίζα ἀλλὰ καὶ τὸ ἀποκορύφωμα ὅλων τῶν ἀρετῶν.

Δεύτερος καρπὸς ἡ χαρά. Ἐκείνη ἡ βαθιὰ χαρὰ ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τοὺς συνανθρώπους μας. Ἡ χαρὰ ἀποτελεῖ τὸν πόθο ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Δὲν τὴ βρίσκουν ὅμως ὅταν τὴν ἀναζητοῦν στὴν ἁμαρτία. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἡ πνευματικὴ ζωὴ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀληθινῆς χαρᾶς.

Τρίτος καρπὸς εἶναι ἡ εἰρήνη. Κάτι ποὺ τόσο λείπει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ μας. Ἄνθρωποι, οἰκογένειες, κοινωνίες, ἔθνη, ζοῦν χωρὶς εἰρήνην. Γιατὶ δὲν ἀνοίγουν τὴν καρδιά τους στὸ Πανάγιον Πνεῦμα. Ξεχνοῦν πῶς Αὐτὸ μονάχα διώχνει τὶς σκέψεις ποὺ μᾶς ἀναστατώνουν, ἀπομακρύνει τοὺς διαπληκτισμοὺς καὶ ὅλες τὶς ἄλλες αἰτίες ποὺ φυγαδεύουν τὴν εἰρήνην. Καὶ ἐγκαθιδρύει στὶς ψυχὰς τὴν ἀληθινή, μόνιμην εἰρήνην.

Β) Μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη.

Τέταρτος καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἡ μακροθυμία. Ἡ ἀνεξικακία, ἡ ἐπιείκεια, ἡ δύναμιν ἐκείνη τῆς ψυχῆς ποὺ ὑπομένει ὄχι ἀπὸ ἀνάγκη, ἀλλὰ ἐνῶ ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ ἐκδικηθεῖ, δὲν τὸ κάνει. Σπουδαία ἀρετὴ. Γιὰ νὰ ὑπάρχει γαλήνη στὰ σπίτια, τοὺς τόπους ἐργασίας, παντοῦ.

Ἀκολουθεῖ ἡ χρηστότης. Εἶναι ἐκείνη ἡ γλυκύτητα στὴ συμπεριφορά, ἡ καταδεκτικότητα, ἡ καλὴ διάθεση τῆς ψυχῆς, ἡ ἐξυπηρετικότητα, ἡ καλοσύνη.

Ἄλλος καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἡ ἀγαθωσύνη. Κάτι παραπλήσιο μὲ τὴν χρηστότητα. Εἶναι ἡ ἀγαθότητα συνδυασμένη μὲ τὴν διάθεση νὰ εἴμαστε εὐεργετικοὶ στοὺς ἄλλους, νὰ κάνουμε τὸ καλὸ σὲ ὅλους.

Γ) Πίστις, πραότης, ἐγκράτεια.

Ἡ πίστις εἶναι καὶ αὐτὴ καρπὸς τοῦ Πνεύματος. Πίστις πρὸς τὸν Θεὸ ἀκράδαντη. Μὲ κάποια προέκταση καὶ ἀξιοπιστία στὴ συμπεριφορά μας, στὶς σχέσεις μας μὲ τοὺς ἄλλους.

Καὶ ἡ πραότητα εἶναι καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ πολὺ ἀπαραίτητη γιὰ ὅλους μας. Ἡρεμους καὶ πράους μᾶς θέλει ὁ Θεός. Δυσκίνητους στὴν ὀργή. «**Τοῦ Θεοῦ μιμητὰς ἢ πραότητος ποιεῖ**», λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μᾶς εἶπε, «**μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ**» (Ματθ. ια' 29).

Ὡς ἐπιστέγασμα τῶν καρπῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀναφέρει τὴν ἐγκράτεια. Ἐγκράτεια στὰ ὑλικά ἀγαθὰ, στὰ φαγητά, ποὺ ἐκδηλώνεται μὲ τὴν ὀλιγάρκεια καὶ τὴ νηστεία. Ἀλλὰ καὶ ἐγκρατεῖς στὰ πάθη καὶ τὶς ἁμαρτωλές μας ἐπιθυμίες. Ἀλλὰ καὶ στὴ γλώσσα, στὰ μάτια μας, στὴ σκέψη καὶ στὴ φαντασία.

Οἱ καρποὶ τοῦ Πνεύματος εἶναι πολὺ σημαντικοὶ καὶ σπουδαῖοι. Γιὰ νὰ τοὺς ἀποκτήσουμε ὅμως χρειάζεται ἀγῶνας σκληρός. Εἶναι ἄθλημα δύσκολο. Ἀξίζει ὅμως νὰ ζοῦμε καὶ νὰ φωτίζουμε τὸ περιβάλλον μας ὡς ἄνθρωποι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

«Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ οἶδεν, ὁ ὧν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι.

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ Ζ' ΛΟΥΚΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Β' Κορ. 1α' 31 - 1β' 9
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΛΟΥΚ. ν' 41-56

Ἐν Δαμασκῶ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν Δαμασκηνῶν πόλιν πιάσαι με θέλων, καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Καυχᾶσθαι δεῖ οὐ συμφέρει μοι· ἐλεύσομαι δὲ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις Κυρίου. Οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῶ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων· εἶτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἶτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν· ἀρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ. Καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον· εἶτε ἐν σώματι εἶτε χωρὶς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν· ὅτι ἤρπάζη εἰς τὸν παράδεισον καὶ

ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. Ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχῆσομαι, ὑπὲρ δὲ ἑμαυτοῦ οὐ καυχῆσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου. Ἐὰν γὰρ θελήσω καυχῆσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων· ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· φείδομαι δέ, μὴ τις εἰς ἐμὲ λογίσσῃται ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει τι ἐξ ἐμοῦ. Καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατᾶν, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. Ὑπὲρ τούτου τρίς τὸν Κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ· καὶ εἶρηκέ μοι· Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται· ἡδιστα οὖν μᾶλλον καυχῆσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ».

ΤΙ ΕΛΚΥΕΙ ΤΗΝ ΧΑΡΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ;

«Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται».

Ὁ ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος ἔλαβε πολλὰ χαρίσματα ἀπὸ τὸν Θεό. Δέχθηκε ἀποκαλύψεις καταπληκτικές. Μόνον αὐτὸς εἶχε τὸ προνόμιο ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, νὰ ἀρπαγεῖ εἰς τὸν Παράδεισον καὶ νὰ ἀκούσει «ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι», ὅπως ἀναφέρει ἡ σημερινὴ ἀποστολικὴ περικοπή. Ἀλλὰ ἐπέτρεψε ὁ Κύριος νὰ τοῦ δοθεῖ καὶ «σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατᾶν, ἵνα τὸν κολαφίζῃ». Ἀσθένεια, δηλαδή, ἀνίατη καὶ σοβαρή, γιὰ νὰ μὴν ὑπερηφανεύεται.

Κι ὅταν παρεκάλεσε τρεῖς φορές τὸν Κύριό του, νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπ' αὐτὴ τὴ δοκιμασία, ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν: «**Σοῦ ἀρκεῖ ἡ χάρις μου, γιὰ τὴν δύναμή μου φαίνεται ὀλοένα καὶ πιὸ τέλεια μέσα στὴν ἀνθρώπινη ἀδυναμία, μὲ τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἔργα ποὺ κατορθώνει**». Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶχε ἐλκύσει τὴν χάρις τοῦ Θεοῦ. Δὲν πείραζε ποὺ εἶχε τὸν «σκόλοπα», ἀφοῦ ἦταν κάτοχος τῆς θείας χάριτος. Αὐτὸ ἦταν ἀρκετό. Ἐμεῖς ὅμως πῶς θὰ γίνουμε κάτοχοι τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ; Τί εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ἐλκύει στὴν ψυχὴ μας τὴν χάρις τοῦ Θεοῦ;

Μαγνήτης ἡ ταπείνωσις.

Ἡ ταπείνωσις εἶναι ὁ μέγας μαγνήτης ποὺ ἐλκύει ἐπάνω μας τὴν θεία χάρις. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ χάρις καὶ ὅλες οἱ δωρεές τοῦ Οὐρανοῦ προσφέρονται στοὺς ταπεινοὺς μᾶς τονίζει: «**Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν**» (1ακ. δ' 6). Οἱ ταπεινοὶ «**οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι**», μακαρίζονται ἀπὸ τὸν Κύριο. Αὐτοὶ θὰ γίνουν κληρονόμοι τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

Παράδειγμα μεγάλο γιὰ μᾶς ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος, τὸ «**σκεῦος τῆς ἐκλογῆς**». Θεωροῦσε τὸν ἑαυτό του τὸν πιὸ μικρὸ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ. Πίστευε ὅτι εἶναι ὁ τελευταῖος ἀπ' ὅλους τοὺς Χριστιανούς. Καὶ στὰ τέλη τῆς πλούσιας, καρπερῆς καὶ ἱεραποστολικῆς ζωῆς του, ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος ἀπ' ὅλους τοὺς ἁμαρτωλούς, ποὺ

ἦρθε ὁ Χριστὸς νὰ σώσει. Γι' αὐτὸ καὶ ἔλαβε τόσο πλοῦσια τὴν χάρις τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν ἦταν πάρα πολὺ ταπεινός.

Ὁ ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος μᾶς παρουσιάζει τὴ σχέση τῆς θείας χάριτος μὲ τὴν ταπείνωσις, ὑποστηρίζοντας ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ θαῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Κι ἂν ἔχει κανεὶς ὅλα τὰ χαρίσματα καὶ ὅλους τοὺς θησαυροὺς τοῦ κόσμου, νὰ τοὺς κρύβει. Αὐτὸ εἶναι τὸ θαῦμα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς: «Ὅσο κι ἂν κουρασθεῖ, ὅσες ἀρετὲς κι ἂν κατορθώσῃ, νὰ αἰσθάνεται σὰν νὰ μὴν ἔκανε τίποτε.

Ἡ θερμὴ προσευχή.

Τὴν θεία χάρις μπορούμε νὰ τὴν ἐλκύσουμε στὴν ψυχὴ μας καὶ νὰ τὴν πάρουμε στὴν καρδιά μας καὶ μὲ τὴν προσευχή. Ὅποιος αἰσθάνεται τὴν ἐσωτερικὴ του φτώχεια, δὲν σταματᾷ νὰ προσεύχεται, ὅσες φροντίδες καὶ δουλειές κι ἂν ἔχει. Ὅποιος φλέγεται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία ν' ἀποκτήσῃ τὴ θεία χάρις, θὰ βρεῖ καὶ τὸ χρόνο καὶ τὴν εὐκαιρία νὰ προσεύχεται θερμά, παρ' ὅλες τὶς ἀπασχολήσεις του.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀφήνουμε τὴν προσευχή, οὔτε γιὰ μιὰ ἡμέρα. Ἰδιαίτερα ὅταν ἀντιμετωπίζουμε δυσκολίες ἢ ἀσθένειες. Μὲ τὴ δύναμη τῆς προσευχῆς θὰ μπορούμε νὰ ἐπαναλαμβάνουμε μαζὶ μὲ τὸν ἀπόστολο Παῦλο: «**Ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατὸς εἶμι**».

Ἐνα λαμπρὸ παράδειγμα προσευχομένου διαρκῶς ἀνθρώπου ποὺ πῆρε πλοῦσια τὴ θεία χάρις εἶναι ὁ ἐκατόνταρχος Κορνήλιος, ἄνδρας «**δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν Θεόν**». Ὁ Κορνήλιος δέχθηκε τὴ θεία χάρις καὶ τὴν δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γιὰ τὴν μετὰ ἀπὸ προσευχὴ «**εἰσακούσθη ἡ προσευχή του καὶ αἱ ἐλεημοσύναι του ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ**» (Πράξ. 1' 30-31).

Ἄς μιμηθοῦμε τὸν ἀπόστολο Παῦλο καὶ τὸν ἐκατόνταρχο Κορνήλιο, γιὰ νὰ ἐλκύσουμε καὶ νὰ λάβουμε καὶ μεῖς πλοῦσια τὴ χάρις τοῦ Θεοῦ.

Μακροθυμεί και περιμένει

Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ άνθρωπος είναι ό κατ' έξοχην βιαστικός άνθρωπος. Θέλει τώρα να σπείρει και τώρα να θερίσει. Άνυπόμονος στον έαυτό του, άνυπόμονος και κουραστικός και για τους άλλους. Άγνωστη στη ζωή του ή ύπομονή, ή καρτερία και κατ' επέκταση ή μακροθυμία.

Και αυτά δέν ισχύουν μόνο στην καθημερινή ζωή. Τά συναντάμε και στον πνευματικό χώρο. Να κάνουμε μια άναδρομή στην πορεία της Έκκλησίας; Πόσα προβλήματα και άναστατώσεις δημιουργήθηκαν κατά καιρούς από την άνυπομονησία, από τη βιασύνη μερικών! Πόσες δύσκολες καταστάσεις και άναστατώσεις προκάλεσαν στην πρώτη Έκκλησία ή άνυπομονησία τους για τον έρχομό του Κυρίου και τη σύντομη έλευση της δευτέρας Παρουσίας! Πόσοι άλλοι ζηλωτές έπιζητούσαν ένα άμεσο ξεκαθάρισμα με ύπεραυστηρά κριτήρια! Άλλά ή βιασύνη είναι πάντοτε επικίνδυνη. Με την πρόφαση της τακτοποιήσεως έκκρεμών υποθέσεων, έγκυμονείται ό κίνδυνος άκαιρων και άκριτων αποφάσεων. Άν είναι επικίνδυνη ή διαιώνιση, δέν είναι λιγότερο επικίνδυνη ή βεβιασμένη λήψη αποφάσεων. Για την άποφυγή της βιασύνης, ό Κύριος χρησιμοποίησε στους μαθητές Του την παραβολή των ζιζανίων.

Πρόκειται για την παραβολή που παρουσιάζει τó πρόβλημα των καλών και των κακών και της συνυπάρξεώς τους. Είναι δυνατή, έφικτή, αλλά και σκόπιμη ή συνύπαρξή τους; Δέν άποτελεί σκάνδαλο ή συναύξηση των δύο αυτών αντίθετων κατηγοριών; Ό Κύριος με την παραβολή αυτή μας λέει, πώς ό Θεός είναι πιό ύπομονητικός από έμάς. Έμεϊς βιαζόμαστε. Ό Θεός δέν βιάζεται. Έμεϊς άνυπομονοϋμε όχι μόνο για τις δικές μας υποθέσεις, αλλά για να τακτοποιήσουμε τους άλλους και τά των άλλων

βιαστικά και πρόχειρα. Ό Θεός περιμένει, **«μακροθυμεί εις ήμας, μη βουλόμενος τινάς άπολέσθαι, αλλά πάντα εις μετάνοιαν χωρήσαι»** (Β' Πέτρ. γ' 9). Τί μας λέει ή παραβολή; Ό Κύριος σπέρνει τον καλό σπόρο. Ό Σατανάς έρχεται και σπέρνει ζιζάνια. Μαζί με τά στάχυα συναυξάνουν και τά ζιζάνια. Οί πιστοί φυσικό είναι να άντιδροϋν. Ζητούν να τά ξεριζώσουν. Ό Κύριος δέν τους άφήνει. Τους συνιστά ύπομονή και άναμονή μέχρι τον καιρό του θερισμού (Ματθ. ιγ' 24-30).

Τό βαθύτερο νόημα της παραβολής, λοιπόν, είναι ή άνοχή, ή μακροθυμία. Να μην άπορρίπτουμε άμέσως και βεβιασμένα αυτούς που θεωρούμε άμαρτωλούς. Σκοπός μας δέν πρέπει να είναι ή έξόντωσή τους, αλλά ή διόρθωση. Και αυτό θα πετυχαίνεται με την ύπομονή και την άγάπη. Πολεμώντας τó κακό, χτυπώντας την άμαρτία, χρειάζεται προσοχή να μη χτυπάμε, να μην πολεμάμε τον άνθρωπο, τον άμαρτωλό. Στην άντιμετώπιση των ζιζανίων, αυτών που μας δημιουργοϋν προβλήματα ή γίνονται πρόσκομμα στην πορεία μας, χρειάζεται ύπομονή. Δέν θα τους διορθώσουμε δια της βίας, με τó ζόρι. Η έπιδίωξή μας δέν πρέπει να είναι τó ξερίζωμα. Άλλά ή άλλαγή, ή διόρθωση. Και αυτό θα πετυχαίνεται με την ύπομονή, την προσευχή, την άγάπη.

Ό δύστροπος και άπότομος σύζυγος, ή πεισματάρα και γκρινιάρα σύζυγος, τά προβληματικά και άτίθασα παιδιά, ό δύσκολος και δηκτικός συνάδελφος, ό ένοχλητικός γείτονας, ό ιδιότροπος πελάτης, ό αντίθετος πολιτικός... Πόσο άκόμα θα μπορούσε να μακρύνει αυτός ό κατάλογος! Όλοι αυτοί δέν είναι για περιφρόνηση, για πολεμική, για έξόντωση. Η ύπομονή και ή άγάπη μπορεί να τους κερδίσει. Ό Θεός για όλους έχει τó σχέδιό Του. Δέν μας άναθέτει τον ρόλο Του. Και τó σχέδιο της άγάπης Του άναδεικνύει από ένα διώκτη έναν άπόστολο Παϋλο, από ένα ληστή ένα πολίτη του Παραδείσου. Ό Θεός δέν είναι άνυπόμονος, όπως έμεϊς. Μακροθυμεί και περιμένει. Και οί κατακτήσεις της καρτερικής άγάπης Του είναι τόσο θαυμαστές. Και εύτυχώς που είναι τόσο άνεκτικός, πολυέλεος και πολυεύσπλαχνος. Γιατί οί πρώτοι που έπωφελοϋνται από τη μακροθυμία και τó έλεος του Θεού, είμαστε έμεϊς οί ίδιοι. Ποιός, που θα έκανε μια ειλικρινή άναδρομή στην πορεία της ζωής του, στις άδυναμίες του, στις πτώσεις και άνορθώσεις του, δέν θα άναγνώριζε, πώς και αυτός είναι παιδί της γλυκειάς μακροθυμίας του ουράνιου Πατέρα; Ό Σωτήρας Κύριος που προσευχήθηκε, στην ιερότερη στιγμή της ιστορίας του κόσμου, για τους σταυρωτές Του, μας άφησε αίώνιο παράδειγμα μακροθυμίας και άγάπης.

ZOH

Όρθόδοξον Χριστιανικόν Περιοδικόν.

Όργανον Άδελφότητος Θεολόγων ή «ZOH»

Κυκλοφορεί κάθε μήνα.

Έκδότης: Άδελφότης Θεολόγων ή «ZOH» Σ.Α., Ίπποκράτους 189, 114 72 Αθήναι.

Τηλ.: 210 64 28 331, FAX: 210 64 63 606.

Διευθυντής Συντάξεως: Γεώργιος Β. Μελέτης, Ίπποκράτους 189, 114 72 Αθήναι.

Έκτύπωση: «Λυχνία Α.Ε.», Άνδραβίδας 7, 136 71 Χαμόμυλο - Άχαρνών.

Τηλ.: 210 3410436, FAX: 210 3425967, www.lyhnia.gr

ΚΩΔΙΚΟΣ: 01 1290

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: 10 €

Άποστέλλεται με έπιταγή ή εις γραμματόσημα εις τó Γραφεϊον του Περιοδικού:

Ίπποκράτους 189, 114 72 ΑΘΗΝΑΙ ή καταβάλλεται εις τά Βιβλιοπωλεϊα μας.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ) Για όλες τις χώρες: 25 € Κύπρος: 15 €

«ΕΟΡΤΗ ΜΑΡΤΥΡΟΣ, ΜΙΜΗΣΙΣ ΜΑΡΤΥΡΟΣ»

Ἄς τὸ ὑπογραμμίσουμε: Οἱ μάρτυρες τῆς πίστεως καὶ τὸ μαρτύριό τους δὲν εἶναι μακρινὴ ἱστορία. Τὸ μαρτύριό τους ἀποτελεῖ ἐπίκαιρη μαρτυρία καὶ ὁμολογία πίστεως γιὰ κάθε ἐποχὴ. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία καθιέρωσε γιορτὲς στὴ μνήμη τους. Προβάλλει τὶς ἥρωικὲς μορφές τους ὄχι σὰν ἓνα ἀπλὸ πανηγυρισμὸ, ἀλλὰ πρὸς μίμηση καὶ παραδειγματισμὸ. «Εορτὴ μάρτυρος, μίμησις μάρτυρος». Καὶ ὄχι γενικὴ καὶ ἀόριστη μίμηση. Συγκεκριμένη. Μίμηση τοῦ μαρτυρίου. Συμμετοχὴ στοὺς σκληροὺς καὶ αἱματηροὺς ἀγῶνες τους. Πορεία πρὸς τὸ μαρτύριο πρέπει νὰ εἶναι καὶ σήμερα, στὴν εἰρηνικὴ περίοδο, ἡ πορεία ὄλων τῶν ἀληθινῶν πιστῶν.

“Ὅσο κι ἂν φαίνεται περίεργο ὅμως ἀποτελεῖ καθημερινὴ πραγματικότητα γιὰ κάθε συνειδητὸ Χριστιανό. Πολὺ παραστατικὸς εἶναι καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος. Ρωτᾷει: «Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν, λένε, νὰ μιμηθοῦμε τοὺς μάρτυρες σήμερα; Διότι δὲν ζοῦμε σὲ καιρὸ διωγμοῦ. Τὸ ξέρω κι ἐγώ. Μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι καιρὸς διωγμοῦ, ἀλλὰ εἶναι καιρὸς μαρτυρίου. Μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι τώρα ἐποχὴ γιὰ τέτοιους ἀγῶνες, ἀλλὰ εἶναι καιρὸς γιὰ τέτοια στεφάνια. Σήμερα δὲν διώκουν ἄνθρωποι. Διώκουν ὅμως οἱ δαίμονες. Δὲν μᾶς τραβάει καὶ δὲν μᾶς σέρνει στὶς φυλακὲς ὁ τύραννος, ἀλλὰ μᾶς τραβάει ὁ διάβολος, ποὺ εἶναι ὁ πιὸ φοβερὸς ἀπὸ ὄλους τοὺς τυράννους. Δὲν βλέπεις φωτιὰ ἀναμμένη, ἀλλὰ βλέπεις τὴ φλόγα τῆς ἐπιθυμίας φουντωμένη».

Πῶς ἀντιμετωπίζεται ἡ κατάσταση αὐτή; Τί ἔκαναν τότε οἱ μάρτυρες; Πῶς ἀντιμετώπιζαν τοὺς τυράννους καὶ τοὺς δήμιους; Ἀνάλογη τακτικὴ πρέπει κι ἐμεῖς νὰ ἐφαρμόσουμε σήμερα. Συνεχίζει ὁ Χρυσόστομος:

«Καταπάτησαν ἐκεῖνοι τὴν ἀναμμένη φωτιά. Καταπάτησε κι ἐσὺ τὴ φλόγα τῆς ἀμαρτίας, ποὺ ἀνάβει ἢ φθαρμένη ἀνθρώπινη φύση. Πάλεψαν ἐκεῖνοι μὲ τὰ θηρία. Βάλε ἐσὺ καλινάρι στὸ θυμὸ, στὸ ἀνήμερο καὶ ἀτίθασσο αὐτὸ θηρίο. Ἐμειναν σταθεροὶ ἐκεῖνοι καὶ δὲν λύγισαν σὲ ἀφόρητους πόνους. Κυριάρχησε ἐσὺ στοὺς ἄτοπους καὶ πονηροὺς λογισμοὺς, ποὺ φωλιάζουν μέσα στὴν καρδιά σου. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ μιμηθεῖς τοὺς μάρτυρες».

Νά, λοιπόν, ποὺ κάθε ἐποχὴ προσφέρεται μὲ ποικίλους τρόπους γιὰ μίμηση τῶν μαρτύρων. Καὶ τὸ μαρτύριο τοῦ ἀνυποχώρητου πνευματικοῦ ἀγῶνα μπορεῖ νὰ μὴν ὑστερεῖ ἀπὸ τὸ μαρτύριο τοῦ αἵματος. Τὸ μαρτύριο τοῦ αἵματος καὶ ἡ θυσία τῆς ζωῆς, ἔχουν ἀσφαλῶς μεγάλη ἀξία. Δὲν ἔχει ὅμως μικρότερη ἀξία ἡ θυσία τῶν παθῶν καὶ μάλιστα τοῦ ἐγωισμοῦ. Μερικοὶ ἔφθασαν στὸ μαρτύριο,

χωρὶς προηγουμένως νὰ θυσιάσουν τὴ μνησικακία καὶ ἔχασαν τὸ στεφάνι τῆς νίκης. Γιατὶ εὐκολότερα θυσιάζει κανεὶς τὴ ζωὴ του παρὰ τὸν ἐγωισμό του. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, παραπάνω καὶ ἀπὸ τὸ μαρτύριο βάζει τὴν ἀγάπη: «**Εὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθῆσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι**» (Α΄ Κορινθ. 13' 30).

Τί μᾶς λέει; Ἔστω κι ἂν ὑποστῶ γιὰ χάρη τοῦ Χριστοῦ τὸν πιὸ ὀδυνηρὸ θάνατο, ὅπως εἶναι ὁ τῆς φωτιᾶς, χωρὶς ἀγάπη τίποτα δὲν κερδίζω καὶ ἀπὸ τὴ θυσία αὐτὴ τῆς ζωῆς μου. Τὸ νὰ σβήσει κανεὶς τὴ φλόγα τῆς ἀντιπάθειας, τοῦ μίσους, τῆς ἔχθρας καὶ νὰ προχωρήσει στὴ συγγνώμη καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐχθροῦ του, εἶναι πιὸ σπουδαῖο ἀπὸ τὸ νὰ ἀντιμετωπίσει τὴ φυσικὴ φλόγα μὲ θάρρος καὶ ἀνδρεία. Χρειάζεται μεγάλη τόλμη νὰ ἀντιπαλαίσει κανεὶς μὲ τὰ ἄγρια θηρία. Ἀπαιτεῖται ὅμως λιγότερη τόλμη, γιὰ νὰ πνίξει τὸ ἀνήμερο θηρίο τῆς φιληδονίας, ποὺ ἀσυγκράτητο κατασπαράζει ὑπολήψεις καὶ κομματιάζει ἱεροὺς δεσμοὺς καὶ σέρνει στὸ χῶμα καταματωμένες πανώριες ἀετοψυχές; Μεγάλος ὁ ἥρωισμὸς τῶν μαρτύρων, ὅταν ὀρμοῦσαν πάνω τους τὰ πεινασμένα θηρία τῆς ἀφρικανικῆς ἐρήμου. Μεγάλος καὶ ὁ ἥρωισμὸς τῶν σημερινῶν πιστῶν καὶ μάλιστα τῶν νέων, ποὺ ἔχουν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν εἰρωνεία καὶ τὸν χλευασμὸ, ποὺ σὰν ἄλλα κοφτερὰ δόντια θηρίων κατασπαράζουν ὑπολήψεις καὶ πληγώνουν ἠθικὲς εὐαισθησίες.

«Ὁ πόλεμος αὐτός, θὰ προσθέσει, εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν βαρβάρων. Γιατὶ ὁ πόλεμος τῶν βαρβάρων ἔχει καὶ κάποια ἀνακωχὴ μὲ τὶς συνθήκες. Στὸν πόλεμο ὅμως γιὰ τὴ διατήρηση τῆς ἀγνότητος δὲν ὑπάρχει καμιά ἀνάπαυλα... Πρέπει νύχτα καὶ μέρα νὰ κρατᾶμε ὀπλισμένους τοὺς λογισμοὺς καὶ νὰ εἴμαστε φοβεροὶ καὶ ἀλύγιστοι στὶς ἀμαρτωλὲς ἐπιθυμίες. Γιατὶ καὶ λίγο νὰ ὑποχωρήσει κανεὶς στέκεται ὁ διάβολος μὲ ἀναμμένο δαυλὸ στὰ χέρια, γιὰ νὰ βάλει φωτιὰ καὶ νὰ πυρπολήσει τὸ ζωντανὸ ναὸ τοῦ Θεοῦ».

Νὰ γιατί ὁποῖος νικήσει στοὺς ἀγῶνες αὐτοὺς μιμεῖται ἀληθινὰ τοὺς μάρτυρες καὶ κερδίζει στεφάνια μαρτύρων.

Τὸ νὰ σβήσει κανεὶς τὴ φλόγα τῆς ἀντιπάθειας, τοῦ μίσους, τῆς ἔχθρας καὶ νὰ προχωρήσει στὴ συγγνώμη καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐχθροῦ του, εἶναι πιὸ σπουδαῖο ἀπὸ τὸ νὰ ἀντιμετωπίσει τὴ φυσικὴ φλόγα μὲ θάρρος καὶ ἀνδρεία.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΔΕΝ ΣΚΥΒΕΙ ΤΟ ΚΕΦΑΛΙ

Ο πόλεμος του 1940, πάνω στα βορειο-ήπειρωτικά βουνά, ήταν ένας πόλεμος για να μην κυριαρχήσει ή βία, ή τυραννία και το θράσος. Το θράσος και η αδίστακτη αδικία που περιφρονεί και ποδοπατεί την άξιοπρέπεια των λαών. Ένας φαντασιόπληκτος δικτάτορας, ο Μουσολίνι, έστειλε τους στρατιώτες του «ως δούλους για να κάνουν και άλλους ανθρώπους δούλους». Και οι Έλληνες όχι απλώς αντιστάθηκαν με μοναδική γενναιότητα για την τιμή και την ελευθερία τους, όχι μόνο υπερασπίστηκαν τα ιερά και όσα της φυλής τους, όχι μόνον αρνήθηκαν να συνθηκολογήσουν στην τρομερή υπεροπλία και αριθμητική υπεροχή του έχθρου, αλλά δίδαξαν την ανθρωπότητα, τί θα πεί αληθινή αγάπη στην Πατρίδα. Τί θα πεί να υπερασπίζεσαι ιδανικά και να θυσιάζεσαι γι' αυτά. Βροντοφώναξαν στην οικουμένη όλόκληρη, πώς το πνεύμα δεν υποτάσσεται στην ύλη, η ελευθερία δεν σκύβει δουλικά το κεφάλι στην απειλή και οι άτσαλένιες μηχανές του θανάτου δεν μπορούν να λυγίσουν την αντίσταση της γενναίας ψυχής. Και τέτοια ήταν η ψυχή των Ελλήνων είτε στην πρώτη γραμμή πολεμούσαν είτε στα μετόπισθεν αγωνίζονταν. Η αγάπη στην Πατρίδα και η πίστη στο δίκαιο του αγώνα, που εύλογοῦσε ο Θεός της δικαιοσύνης, θριάμβευσε για μία ακόμα φορά.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ

Με την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς έρχονται στην επικαιρότητα τα ποικίλα προβλήματα της παιδείας. Δεν πρέπει όμως να λησμονούμε, πώς το κατ'έξοχήν πρόβλημα της εκπαίδευσης είναι πρόβλημα εκπαιδευτικών. Χωρίς αξίους του λειτουργήματός τους εκπαιδευτικούς δεν έχουμε αξία λόγου εκπαίδευση. Δεν προσφέρεται αγωγή, όταν αυτός που την προσφέρει δεν την έχει. Δεν σφυρηλατούνται χαρακτήρες παρά μόνον από χαρακτήρες. Γι' αυτό χρειάζονται εκπαιδευτικοί προσωπικότητες, με υψηλό αίσθημα ευθύνης, ιεροφάντες της μάθησης και του ήθους. Μαζί με τα μορφωτικά και εκπαιδευτικά προσόντα να διαθέτουν πνευματικές και ήθικες αρχές. Να πιστεύουν σε ιδανικά. Δάσκαλοι που ιερουργούν μέσα σε ψυχές. Τέτοιους εκπαιδευτικούς χρειάζεται η Πατρίδα μας. Εκπαιδευτικούς αξίους της αποστολής τους, οι οποίοι εύτυχως δεν λείπουν και σήμερα. Χρειάζεται εκπαιδευτικούς που πιστεύουν στο έργο τους και την αποστολή τους και προσφέρουν τον εαυτό τους **«θυσίαν ζώσαν»** στο βωμό του καθήκοντος. Αυτοί οι εκπαιδευτικοί άφησαν εποχή και εξακολουθούν να ζουν μέσα στις καρδιές. Είναι αυτοί που βοήθησαν το Έθνος να σταθεί όρθιο στις πιο κρίσιμες στιγμές της ιστορίας του και να μεγαλοουργήσει. Ήταν προσωπικότητες και σμίλευσαν προσωπικότητες. Μαζί με τη μόρφωση της διανοίας καλλιεργούσαν το ήθος και ευαισθητοποιούσαν την καρδιά.

ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΞΑΘΛΙΩΣΗ

«Χωρίς τη συνεργασία κρατών, ο κόσμος θα οδηγηθεί στην εξαθλίωση», προειδοποίησε η μέχρι πρότινος επικεφαλής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου Κριστίν Λαγκάρντ. Προκειμένου να μην ξεκινήσει μια «νέα εποχή μίσους» πρέπει να θυμηθεί ο κόσμος, πώς η αλληλεγγύη μεταξύ κρατών εξυπηρετεί τα «άτομικα συμφέροντα» των πολιτών... Διαφορετικά η είσοδηματική ανισότητα μπορεί να οδηγήσει σε βαθιές κοινωνικές αντιθέσεις και στην εξαθλίωση μεγάλο κομμάτι του πληθυσμού. «Τα κοινωνικά μέσα θα βομβαρδίζουν εκείνους που θα μένουν στο περιθώριο καταδεικνύοντας το χάσμα ανάμεσα στη σκληρή πραγματικότητα και τις πιθανότητες μιας καλύτερης ζωής». Πρωτίστως πρέπει όλοι να καταλάβουμε, πώς το πρόβλημα δεν είναι μόνο οικονομικό. Είναι και πνευματικό και ήθικό. Πτωχεύουμε οικονομικά, γιατί πτωχεύουμε πνευματικά. Οί Διεθνείς Όργανισμοί δεν αρκεί να κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου και να φοβούνται μεγάλες κοινωνικές ταραχές. Το **«ὄς μὲν πεινᾷ, ὄς δὲ μεθύει»** (Α' Κορινθ. ια' 21), ο ένας να πεθαίνει από την πείνα και ο άλλος από την πολυφαγία, προσφέρει το γόνιμο έδαφος, για να αναπτυχθούν όλα τα επαναστατικά στοιχεία. Όμως και τα οικονομικά μέτρα για να αποδώσουν χρειάζονται ανθρώπους με ανιδιοτελή αγάπη, που θα σκύψουν ως καλοί Σαμαρείτες στις σύγχρονες πληγές.

Η ΦΥΣΗ ΤΙΜΩΡΕΙ

Σύμφωνα με έκθεση της αμερικανικής Ακαδημίας είναι δυνατόν η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη, για τα επόμενα εκατό χρόνια, να επιταχυνθεί ξαφνικά και χωρίς προειδοποίηση σε λίγα χρόνια. Το αποτέλεσμα θα είναι να μεταβάλλεται δραστικά το κλίμα και η επίδρασή του στα οικοσυστήματα και τις ανθρώπινες εγκαταστάσεις σε όλο τον κόσμο, χωρίς να υπάρξουν τα αναγκαία χρονικά περιθώρια προσαρμογής των φυτών, των ζώων και των ανθρώπων. Αν οι προβλέψεις αυτής της μελέτης αποδειχθούν προφητικές, κανένα άλλο καταστροφικό συμβάν στην ιστορία της ανθρωπότητας δεν θα έχει τόσο δραματικές επιπτώσεις στον ανθρώπινο πολιτισμό και στη ζωή του πλανήτη. Τότε τα οικοσυστήματα θα καταρρεύσουν, τα δάση θα εξαφανίζονται, τα χωράφια θα ξεραίνονται, πολλές ασθένειες, όπως η χολέρα, η έλονοσία και ο κίτρινος πυρετός θα εξαπλωθούν ανεξέλεγκτα. Και η αιτία; Η ανθρώπινη απληστία που θυσιάζει στο παράλογο κέρδος την υγεία και το μέλλον της ανθρωπότητας. Η ανατροπή της φυσικής τάξεως και ο εκβιασμός της φύσεως δεν μένει χωρίς συνέπειες. Η φύση εκδικείται. Και μās παραπέμπει στην έντολη του Θεού στους πρωτόπλαστους να εργάζονται, αλλά και να φυλάσσουν και να σέβονται τη φυσική δημιουργία. Οί φυσικοί νόμοι, όπως και οί ήθικοί δεν αδρανοῦν, τιμωροῦν, έστω και αν κάποτε άργοῦν.

ΚΩΔΙΚΟΣ:
01 1290

«ΖΩΗ»
Ιπποκόρατους 189
114 72 ΑΘΗΝΑ